

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1935 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående dels understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, dels ock understöd åt förra lärarinnan Helga Vilhelmina Andersson m. m. (2:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 16 januari 1935 dagtecknad proposition (nr 55) har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, må från och med budgetåret 1935/1936 årligen tillsvidare utgå följande understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, nämligen till

a) förra lärarinnan vid Kuggeboda folkskola i Listerby skoldistrikt Armida Axelina Ernby 950 kronor;

b) förra lärarinnan vid Spaksjöns mindre folkskola i Svartnäs skoldistrikt Anna Hermania Eriksson, född Hilmertz, 600 kronor;

c) förra lärarinnan vid Högfallets mindre folkskola i Södra Finnskoga skoldistrikt Sigrid Katarina Andersson, född Hurtig, 1,250 kronor;

d) förra lärarinnan vid Holmsvattnets mindre folkskola i Bureå skoldistrikt Jenny Maria Häggström, född Hedström, 1,200 kronor;

e) förra lärarinnan vid Holmsjöns mindre folkskola i Ljusnarsbergs skoldistrikt Olga Naëmi Charlotta Sandberg, född Karlsson, 950 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 10,900 kronor;

dels ock besluta, att de årliga understöd, vilka må utgå jämlikt riksdagens i skrivelse den 1 juni 1934, nr 293, anmälda beslut, skola bestridas från nämnda anslag.

Vidare har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition (nr 175), under återopande av propositionen bilagt

utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att till förra lärarinnan vid Landvägens mindre folkskola i Lits skoldistrikt Helga Vilhelmina Andersson må under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, från och med budgetåret 1935/1936 årligen tillsvidare utgå ett understöd å 1,300 kronor;

dels ock till Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 12,200 kronor.

För 1934 års riksdag framlade Kungl. Maj:t proposition (nr 134) angående understöd åt vissa biträdande lärare vid folkskola och lärare vid mindre folkskola, vilka på grund av skolväsendets omorganisation mist sin anställning.

I ett i ärendet avgivet utlåtande hade statskontoret uttalat sig bland annat angående de principiella förutsättningar, som borde föreligga för understöds beviljande, ävensom angående grunderna för understöds beräkning. Till de sålunda av statskontoret uppdragna riktlinjerna gav föredragande departementschefen sin anslutning.

Riksdagen biföll (skrivelse den 1 juni 1934, nr 293) Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Riksdagen anförde därvid, bland annat, att de av statskontoret uppdragna riktlinjerna hade synts riksdagen lämpligt avvägda, och att riksdagen alltså medgäve, att desamma lades till grund för understödsfrågornas bedömning. Givetvis skulle prövningen av understödsfrågorna ankomma på riksdagen, antingen fråga vore om engångsbelopp eller om årligt understöd.

Med anledning av att departementschefen förordat, att då förevarande understöd skulle, åtminstone tills vidare, bestridas av det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor, anförde riksdagen vidare, att riksdagen i likhet med statskontoret funnit vissa skäl tala för att — på sätt redan ägde rum beträffande ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter — förevarande understöd borde utgå från särskilt anslag. I all synnerhet om ytterligare understöd ifrågasattes och belastningen å avlöningsanslaget på grund härav kunde beräknas stiga, syntes statskontorets förslag hava mycket fog för sig. Under förhandenvarande omständigheter hade riksdagen icke ansett sig böra motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag i denna del men hölle före, att denna fråga borde tagas under förnyat övervägande.

Enligt vad utskottet erfarit föreligger fråga om understöd av här förevarande art till ytterligare en lärarinna utöver de lärarinnor, som avsetts i Kungl. Maj:ts förenämnda propositioner, nämligen till förra biträdande lärarinnan vid Lessebo folkskola i Hovmantorps skoldistrikt Edit Olga Tor-

borg Tholander. Av handlingarna i ärendet framgår, att Edit Tholander anhållit om statligt understöd på grund därav att hon genom skolans organisation förlorat sin anställning, med det belopp, varav hon med hänsyn till sin tjänstetid som småskollärarinna visat sig vara i behov.

Sökanden, som är född den 19 juni 1901, avlade småskollärarexamen år 1921. Därefter tjänstgjorde hon vid ovannämnda folkskola dels i egenkap av extra ordinarie lärarinna under tiden den 1 augusti 1921—den 27 april 1929, eller under närmare 16 terminer, dels ock såsom biträdande lärarinna från och med den 28 april 1929 till och med den 2 juni 1933, eller något mer än 8 terminer. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid utgjorde då 24 terminer. Från sin tjänst såsom biträdande lärarinna vid nämnda folkskola blev sökanden den 3 juni 1933 entledigad på grund därav att den parallellklass, vari sökanden tjänstgjort, indrogs med anledning av minskat barnantal. Efter entledigandet har sökanden innehaft förordnande såsom vikarie inom olika skoldistrikt under en kortare tid av höstterminen 1933 samt vår- och höstterminen 1934. Enligt intyg av såväl domkyrkokommistern som domprosten i Växjö är sökanden, som har att helt försörja åldriga föräldrar, i stort behov av understöd. — Sökandens avlöningsförmåner under det sista året av hennes anställning såsom biträdande lärarinna vid Lessebo folkskola utgjorde för år räknat: grundlön 1,200 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor, provisorisk avlöningsförbättring 150 kronor samt dyrtidstillägg 302 kronor 40 öre, eller sammanlagt 1,952 kronor 40 öre.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 26 februari 1935 anfört bland annat följande:

Enligt tillämpade riktlinjer för understöd av förevarande art skulle ett av grundvillkoren för erhållande av understöd vara, att vederbörande under minst fem år varit anställd vid mindre folkskola eller såsom biträdande lärare vid folkskola. Ehuru sökanden Tholander innehaft dylik anställning under allenast något mer än fyra år, ville dock överstyrelsen med hänsyn till hennes jämförelsevis långa tjänstgöringstid i övrigt samt hennes svaga ekonomiska ställning förorda henne till erhållande av understöd. Överstyrelsen erinrar i detta avseende, att statskontoret vid uppställandet av förutberörda av riksdagen godkända riktlinjer uttalat, att de av ämbetsverket angivna grunderna för meddelande av understöd borde kunna jämkas såväl i ena som i andra riktningen, i den mån särskilda omständigheter därtill föranledde. Kungl. Maj:t hade ock beträffande lärarinnan Armida Axelina Ernby, vilken allenast hade att tillgodoräkna sig fyra och ett halvt års tjänstgöring såsom biträdande lärarinna vid folkskola, i proposition nr 55 föreslagit 1935 års riksdag att bevilja henne årligt understöd. — Med tillämpning av nyssberörda beräkningsgrunder skulle åt Edit Tholander, som innehade en sammanlagd tjänstetid av 12 år, kunna utgå ett årligt understöd, motsvarande $\frac{5}{12}$ av 1,952 kronor, eller 813 kronor 33 öre. Överstyrelsen hemställer, att sökanden måtte tills vidare från och med budgetåret 1935/1936 beviljas ett årligt understöd av, i runt tal, 800 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 18 mars 1935 förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till skolöverstyrelsens i ärendet gjorda hemställan.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 55 och 175 framlagda förslag avse understöd åt sex förutvarande biträdande lärarinnor vid folkskola eller lärarinnor vid mindre folkskola, vilka på grund av folkskoleväsendets omorganisation mist sin anställning.

De understödsbelopp, som av Kungl. Maj:t föreslagits för här ifrågavarande lärarinnor, äro beräknade med ledning av de utav 1934 års riksdag godtagna riktlinjerna och hava icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker alltså vad Kungl. Maj:t härom föreslagit.

Utskottet har vidare funnit sig böra till behandling upptaga den efter avlåtandet av här förevarande propositioner till utskottet överlämnade framställningen om understöd åt förra biträdande lärarinnan Edit Olga Torborg Tholander. Av den i ärendet förebragta utredningen finner utskottet framgå, att jämväl i detta fall anledning till beviljande av understöd föreligger. Skolöverstyrelsens av statskontoret biträdda förslag, att understödet till Edit Tholander tills vidare från och med nästkommande budgetår skulle utgå med ett årligt belopp av 800 kronor, står i överensstämmelse med de förut omförmälda riktlinjerna, och anser sig alltså utskottet böra tillstyrka riksdagen att besluta i enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit.

Kungl. Maj:ts förslag innebär vidare, att här förevarande understöd jämte de av 1934 års riksdag för samma ändamål beviljade skola utgå från ett särskilt under åttonde huvudtiteln uppfört förslagsanslag. Vad sålunda föreslagits står i överensstämmelse med riksdagens år 1934 uttalade mening och tillstyrkes alltså av utskottet.

Det för nästkommande budgetår erforderliga anslagsbeloppet har i propositionen nr 175 beräknats till 12,200 kronor. Vid bifall till vad utskottet tillstyrkt i fråga om understöd åt biträdande lärarinnan Edit Tholander torde emellertid detta belopp böra höjas med 800 kronor till 13,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) medgiva, att under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, må från och med budgetåret 1935/1936 årligen tillsvidare utgå följande understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, nämligen till

a) förra lärarinnan vid Kuggeboda folkskola i Listerby skoldistrikt Armida Axelina Ernby 950 kronor;

b) förra lärarinnan vid Spaksjöns mindre folkskola i Svartnäs skoldistrikt Anna Hermania Eriksson, född Hilmerz, 600 kronor;

c) förra lärarinnan vid Högfallets mindre folkskola i Södra Finnskoga skoldistrikt Sigrid Katarina Andersson, född Hurtig, 1,250 kronor;

d) förra lärarinnan vid Holmsvattnets mindre folkskola i Bureå skoldistrikt Jenny Maria Häggström, född Hedström, 1,200 kronor;

e) förra lärarinnan vid Holmsjöns mindre folkskola i Ljusnarsbergs skoldistrikt Olga Naëmi Charlotta Sandberg, född Karlsson, 950 kronor;

f) förra lärarinnan vid Landvågens mindre folkskola i Lits skoldistrikt Helga Vilhelmina Andersson 1,300 kronor;

g) förra lärarinnan vid Lessebo folkskola i Hovmantorps skoldistrikt Edit Olga Torborg Tholander 800 kronor;

2) till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning*, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 13,000 kronor;

3) besluta, att de årliga understöd, vilka må utgå jämlikt riksdagens i skrivelse den 1 juni 1934, nr 293, anmälda beslut, skola bestridas från nämnda anslag.

Stockholm den 5 april 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Borell*, *Wallen*, *Gustafsson* i Benestad, *Bergström* och *Larsson* i Varberg, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Holmgren*, *Jeppsson*, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Nilsson* i Hörby, *Norsell*, *Aronson* och *Weijne*.
